

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

REVISTA LITERARĂ

APARE ODATA PE SĂPTĂMANA

DIRECTOR: T. I. M. STOENESCU

ABONAMENTUL

Pe un an. 20 lei
 Pe 6 luni. 10 „
 Pe 3 luni. 5 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA

4, STRADA REGALĂ, 4. — BUCUREȘCI

ANUNCIURILE

Linia pe pagina 16 a 20 b.
 Linia pe pagina 15, 50 b.

LEA

DUPĂ

JULES BARBEY d'AUREVILLY

NOVELĂ

(Urmare)

Reginald, trăind la d-na de Saint-Severin, văzu cu câtă îngrijire și dragoste era supravegheată Lea, a cărei viață se stîngea din zi în zi. El fu martor al tuturilor precauțiilor întrebuintate pentru a apăra de lovitură prea tarî, de emoțiunii vii, acea inimă de cristal, care, când ar fi izbucnit, ar fi sfărâmat șubredu-î acoperământ. Vai! inima ei, și sufletește și trupește, nu mai bătea de cât ca subt o placă de plumb.

Lea nu citea nici o carte. Tocmai în timpul când imaginațiunea unei fete începe a 'și pasiona privirea în visuri singuratic, Lea nu citise nici un poet. Crescută și educată la țară, dupe ce 'î trecu copilăria, simți numai durerea ce începu odată cu boala ei și care o țintui lângă mumă-sa, tocmai când trebuia să intre într'unul din cele mai bune pensioane din Paris. Singurătatea ca și lipsa de învătătură îi erau vătămatoare simțurilor ca și inteligenței.

Or ce simțiment poetic pierise din sufletul Leei în stare de germine, înghițit, pierdut în adâncimile unei conștiinți fără eco. Dacă une orî vr'o mahnire, vr'un răsnet intern, vr'o mișcare repede trecea prin sufletul ei singuratic și expira pe buzele ei vestede printr'un surîs, era ceva nestatornic, nesigur, nu părea a fi nici dorință, nici regret. Era ceva misterios, vag și nemărginit ca simțimentul infinitului, pe care ni se pare că l'am încercat într'un timp al vieței, înainte d'a ști cum se numește acel simțiment. Nu există cuvinte spre a se descri o astfel de stare a sufletului. Ți-o închipuești, fără s'o poți defini.

Starea sufletească a Leei era pentru Reginald o taînă, o problemă, un vis. Cât ar fi dorit el s'o cunoască! Dar în zadar! Acea dorință îl oprea toată zioa de la lucru. Când, prin perdelele întredeschise, zărea pe Lea culegînd flori în grădină, 'și lăsa penelul și pânza și alerga la dânsa ca să'î vorbească de suferințele sale; apoi, de soarele care strălucea sub razele galbene, de albastrul cerului, de răcoarea aerului. Apoi revenea din nou la suferința sa, și o întrebă dacă se simte mulțumită de atâtea bună-tăți ale naturei; și căuta în răspun-

surile Leei un cuvânt, un biet accent care să 'i desvelească un colț cât de mic al vieții ei strani și întuncate; dar nu descoperea nimic în vocea ei schimbată de durere și devenită mai atingătoare; nu afla nimic în privirile ei moleșite de osteneală și de nedormire; acel corp rotund care 'și perduse mult din perfecțiune și mlădiere nu 'l întâmpina de cât cu un fel de suris de bunătate. Era decepționat, descurajat! Zilele treceau posomorâte. Lea devenea din ce în ce mai molică, ochii ei se înconjurau d'un cerc mai larg și mai negru.

Dar Reginald nu se da înapoi! El, care zicea că regretă momentele pierdute lângă femeii, își consuma timpul lângă un copil bolnav, nepriceput, tăcut, timid, care nu semăna câtuși de puțin cu italiencele pe care le iubise. Patima, care începe prin a face din noi niște copii proști, făcea pe Reginald să creadă că simte numai milă pentru Lea. Milă! Reginald se înșela fără îndoială; dar nu pentru multă vreme. Trecutul lui stetea de față cu străpungătoarele-î amintiri. El își aminti un amor care uscuse, putrezise și înegrise cele mai frumoase flori ale tinereții lui.

Cine nu știe că toate amorurile sunt niște nebunii? că toate ne lasă arzătoare amărăciune a înșelăciunii? Reginald nu știa oare toate acestea din experiență? Totuși din toate amorurile trecute, din toate amorurile posibile, acesta din urmă era cel mai nebun! La ce avea să se aștepte? Lea nu putea să mai trăiască mai mult ca șase luni. Și apoi, simțea ea ceva? Cu aceste întrebări se lupta Reginald în toată vremea. Dar pasiunea creștea în sufletul lui. Se știe că cu cât iubirea e mai absurdă, cu atât crește și se înflăcărează.

Ce nepotrivire în ideile lui de artist! «A! Dacă ar fi cel puțin fru-

moasă, își zicea el când nu o vedea, ași mai înțelege pentru ce o iubesc; dar ce frumusețe poate fi în niște ochi stinși, în niște trăsuri slăbite, în niște forme vestejite?» Si, schimbându'și d'odată părerea, cugeta; «Dar nu! nu, Lea! Ești frumoasă, ești cea mai frumoasă între femei; n'ași da ochii tăi abătuți, slăbiciunea ta, corpul tău bolnav, nici chiar pe frumusețea îngerilor din cer. Si în toate visurile lui, prin sborul frenetic și simțual al cugetărei, se simțea strâns de ochii ei abătuți, de slăbiciunea ei, de corpul ei bolnav; punea el însuși un suflet în acel corp șubred și turna valuri de viață în acei ochi țintiți într'ai lui. O crea pasionată, zvăpăiată, întinzând buzele a'î săruta cu înfierbântare! și cu toate acestea, era tot ea, slabă, bolnavă, în agonie, cu buzele albe, veștede, a căria inimă se bătea în piept așa de tare că ai fi crezut că bate în gâtlee, dar care zicea:—Oh! Dacă în adevăr iubirea ta mă ucide, cât sînt de fericită că mor!—Apoi, o plângea ca și când era moartă.

Intr'e zi, Lea stetea la una din ferestrele salonului. Lumina albăstrie și limpede se netezea pe gâtul ei încovoiat. Acolo, broda un vâl pentru muma ei. Reginald, aproape de dînsa, ținea în mîini o carte. Erau singuri. Pentru întâia dată, după un ceas de ședere împreună, nu se uitase la dînsa; era cufundat în reverie, dar și ast-fel o vedea tot pe dînsa, ca și cum ar fi privit'o.

— Ce palid ești de câte-va zile, îi zise ea, ridicând capul; ai slăbit ca mine; suferi de ceva Reginald?

— Da, sufer, răspuse el,—căci nu mai putea să îndure acea familiaritate dulce cu femeia pe care o iubea până la nebunie. Da, sufer, și nu numai de câte-va zile, ci de mult timp și de niște dureri ce mă sfășie!

— Unde ?

— Aci !

Și 'și puse mâna pe inimă.

— Ca și mine, răspunse ea uimită ; cu toate astea, nu e o boală molipsitoare, adăogă ea surzînd cu mîhnire.

— Oh ! Nu ca tine, Lea ; nu ca tine. E multă deosebire între suferința ta și a mea. Mi-ar fi milă să te văz suferind ca mine.

Mănușita Leei cu care susținuse brodar'a căzu pe genuchi ei. Ea clătină din cap cu neîncredere făcînd să-î onduleze buclele străvezii.

Durerea are și ea vanitatea ei.

— Și de ce nu mi-ai spus pînă acum ?

— Și pentru ce, Lea ? M'ai fi putut oare vindeca ? Și apoi, la ce ți-aș fi spus când știam bine că nu mă vei înțelege ?

— A ! Te-ași fi înțeles, dacă mi-ai fi spus că suferi !

Vocea ei era turburată. Se părea că-î face o imputare ; avea simțire, în ceia-ce spunea.

— Adevărat, Lea ! strigă Reginald cu avântul unei bucurii exaltate. Oh ! atunci să-ți spuî !

— O ! da, spune ! Poți să-mi te destănuiești cu toată încrederea ; știu eu ce este suferința... Și, după o clipă de tăcere, vîzîndu-l că tremură și că se schimbă la față :

— Vrei, adăogă ea, să ți dau câte-va picături pe zahăr ?

Vorbele ei erau mai sfîșietoare ca ironia ; cu toate acestea, erau serioase și nevinovate. Femeia asta era fără suflet.

Reginald se lovi cu pumnii în frunte. Lea, privea la fața acestui om turburat de o pasiune furioasă... dar privea cu nepăsare. Era un contrast groaznic între aceste două ființe așa de apropiate una de alta, o neînțelegere fără îndreptare ce despărțea

pentru tot-d'auna soartele lor. Te-ai fi așteptat la or-ce, numai n'ai fi cugetat la acel zid îngust ce-î despărțea ; ea mai albă ca mătasea albă a perdelelor, ce cad în cute pe lângă dînsa ; liniștită ca un cer blestemat ; și el, disperat, înăbușîndu-și simțimentul ce trădase, pentru că acel simțiment nu mai valora nimic, nu mai putea să valoreze nimic. Mai bine, l'ar fi aruncat ca pulberea în vînt, de cât să-î îngenuchie la picioarele acelei femei, aspră fără voia ei, care nu știa ce respinge și care n'avea să știe nici o dată.

Dar vorba *iubire* n'o pronunțase ; de sigur, era să o pronunțe. Tocmai când era să-și mărturisească simțirea pe deplin, d-na de Saint Severin intră de o dată în salon. Fața ei deveni nemulțumită vîzînd pe Reginald și pe Lea, singuri amîndoi.

— Mamă, zise Lea, Reginald suferă ; ceartă-l că nu ne-a spus pînă acum !

D-na de Saint Severin întrebă pe Reginald de ce suferă, privindu-l așa de pătrunzător, că el abia îngîna câte-va cuvinte fără șir. I se păru că nu mai rămăsese nici o scînteie de bunătate în această femeie, care fusese tot-d'auna bună pentru dînsul.

-- Lasă-mă cu Reginald, zise ea Leei ; du-te prin grădină.

Fata se supuse, fără să zică nimic și fără să-î pară reu.

— Da, Reginald, am să-ți vorbesc, reluă d-na de Saint Severin, dupe ce eși Lea.

Vorbele ei erau solemne. Se așeză în fața artistului și privindu-l drept în ochi :

— Reginald, urmă ea cu vocea tremurătoare, Reginald, tu iubești pe Lea !...

(La Grande Revue)

(Sfîrșitul în numeul viitor.)

FRANÇOIS COPPÉE

NUMERUL REGIMENTULUI

Rătăcitorul e înfiorător și câmpia este frumoasă.

E unul din acei oameni fără căpătâiū, cum se întălnesc foarte dese ori în timpul secerișului; și acesta are o înfățișare așa de urită în cât a trebuit să'l gonească de pe la toate arendașiile unde a intrat ca să ceară de lucru. Băta pe care se sprijină, pare a fi mai mult o ghioagă de uci-gaș de cât un baston de călător; și pe căptușeala hainei de pânză, îmbăcsită de sudoare și de praf, trebuie să fie un număr urît, imprimat cu cerneală grosă, o matricolă de la munca silnică sau de închisoare.

Ce vîrstă are? Nenorocirea nu are vîrstă. Înalt și uscat, el merge cu ușurința unui om tînăr și cu toate acestea, mustața lui groasă și galbenă ce'i strebate fața pîrlită, e cărunță. În tot cazul nu'i e rușine de mizeria lui. Și-a pus cu mândrie pe ceafă pălăria veche, roasă de arșița soarelui; ochii lui aspri și albaștri strălucesc de îndrăzneală; și el merge cu picioarele goale pentru a'și păstra, fără îndoială, perechea de cisme cu cuie împachetată în sacul lui de soldat. Cu mersul sigur și cu capul în sus, avînd un aspect nerușinat și milităresc, omul merge pe o cărare foarte îngustă între două lanuri de grîu și spicele înalte îi vin până la umeri.

Nu știe unde duce drumul acesta.

În prejurul lui, câmpia se întinde în zare, pustie, nemișcată, sub căldura cea mare a lui Iunie.

La dreapta lui, grîuri, secări, oarze; la stînga, oarze, secări, grîuri. Colo, numai, un lung șir de plopî, către care zboară un corb; și mai departe, mult mai departe, coline cu tufșuri, de un albastru dulce în bruma cenușie a orizontului.

Omul merge pe cărarea tăcută. Aici ecerișul e plin de flori, de neghină; mai

încolo de rochița rîndunelei. Aproape de el, un greere țipă mai tare de cât ce-l'alți, ca disperat. Omul se oprește, greerele tace. Nicî un nor pe cerul pe care triumfă soarele alb din miezul zilei. Vagabondul își șterge atunci cu mîneca fruntea plină de sudoare, și, ridicînd capul de o dată, aruncă o privire întunecată cerului curat.

În ajun, în satul în care ajunsese spre înserat, se opri la toate ușile, cu pălăria pe jumătate scoasă, și a întrebat cu un glas răgușit și umilit.

— „E ceva de lucru, aici?”

Pretutindenî i se răspusesse, dupe ce'l priviseră de sus până jos, ceia ce arăta neîncrederea țeranului și temerea țarancei.

— „Nu... N'avem de lucru.

Îi mai remăneau trei gologani. Și-a cumpărat o bucată de pâine, și mîncînd, și-a urmat drumul, spre crepuscul.

Un rîuleț cu apă curată, curgea pe marginea drumului. Se întinse pe buriă și bău. Apoi, când veni noaptea, — o noapte de Iunie, în care palpită stele largi, — sări peste un șanț, se așeză într'un ogor, cu sacul drept perină, și, precum era obosit, dormi până la răsăritul soarelui.

Ceia ce'i lipsea mai mult de trei zile, de când era așa de mizerabil, era tutunul.

Se deșteptă în iarba umedă, cu corpul amortit, tresări sub șdrențele lui și murmură:

— „Blestemul dracului!”

Apoi porni iar pe drumul ce trecea printr'o pădure.

Dimineața era delicioasă. O răcoare parfumată eșea din adâncimile verzii. Pe marginile drumului, iarba pășunelor, atât de pătrunsă de rouă că părea palidă, era plină de flori mici de pădure.

Sus, pe vîrfurile arborilor înalți soarele ce resărea, arunca în frunze cele dintâi selipiri de scantei. La douăzeci de pași în fața călătorului, două iepuri voioși, cu coada ridicată, arătându'și dosurile albe, trecură drumul în câte-va sărituri și se făcură nevăzuți în tufșuri. Paserile cântau neîncetat.

Vagabondul se gândea la trecutul lui.

Copil găsit, crescut la o doică, la țară, nu-și mai aducea aminte din frageța lui copilărie de cât frica ce avea de această femeie bătrână, ce sta neconținut cu mâna gata să-i dea o palmă. Totuși se mărise, băiețuș robust, adunând cu ea uscături din pădure. Tuturor le era frică de ea, trecea drept o vrăjitoare, credea chiar ea că este, și avea ciudate superstiții; și, când găsea în coteț un ou mai puțin alb ca cele-l'alte, ea îl strivea sub picior, convinsă că conținea un șearpe. Lăsa pe copil să meargă la școală, unde învăța să citească, să scrie și să socotească. Dar camarazii lui, țărănași cu obraji roșii, plini de ciudă și de răutate, îl numeau bastard, copil de vrăjitoare. Urât de ei, îi urî și el, și urmașii nenumărate bătăi, în care, din fericire pentru dînsul, era mai tot-d'a-una cel mai tare.

La patru-spre-zece ani, — bătrîna lui doică muri, — n'ar fi putut găsi de lucru prin vecinătate, fără de căruțașul care întreprindea corespondența drumului de fier și care avea nevoie de un băiețuș pentru grajd. Avu trei franci leafă pe lună, hrana unui câine și se culca în paie. Urât de băieții din împrejurimi, luat în bătaie de joc de către fete, trecând drept idiot fiind-că era sêlbatec și fiind-că nu fusese nici-o-dată în orașul situat la trei poște departe de acolo; ast-fel devenise un tîner mare și viguros, când recrutarea îl luă și îl trimise în al 75-lea regiment de linie.

Cele dintâi timpuri petrecute la regiment, să zici că acelea erau singurele bune amintiri! Pentru întâia dată, acest paria, cunoscuse sentimentul egalității, al dreptății. Uniforma era prea groasă în timpul verii, prea subțire iarna, dar toți o purtau; mîncarea îl scârbea de multe ori, dar și cei-l'alți o mîncău ca și dînsul. În sala de dormit, într'un pat alături cu al lui, se culca un viconte care se angajase ca soldat dupe ce-și tocaseră averea. Se tutuia între camarazi. Aici — ce surprindere! — un om prețuia cât un om; și pen-

tru a se ridica d'asupra nivelului, pentru a eși din rînduri, o singură virtute era de ajuns: ascultarea. El o practica, fără ascultare. Mai inteligent, mai învățat de cât mulți țărănoi cu pantaloni roșii, el, dupe un an de zile de serviciu, căpătase galoanele de caporal: dupe al doilea an pe acelea de sergent. Acum, soldații puneau ei cei întâi mâna la chibiș, când îl întâlneau pe ulițele garnizonei.

Un moment de beție, de nebanie, fusese d'ajuns spre a-l pierde. El începea un nou concediu, fusese numit sergent major. Intr'o zi, avînd în buzunar paralele companiei, trei pahare de absint, băute unul dupe altul, ca să facă pe grozavul, și un capriciu bestial pentru o fată cu ochi răutăcioși făcuseră din el un hoț, un criminal. De atunci toată viața lui se făcea îngrozitoare. Intr'o lucrare a gândirii, el se revedea cu spinarea arcuită de rușine, în fața epoletelor și crucilor membrilor din consiliul de rezboi. Apoi veneau nesfârșite ani în batalionul din Africa, munca la soarele arzător pe drumuri, frigurile galbene. Ieșise din acest cuptor și din această infamie, ars de setea vecinică a alcoolicii și cangrenat până la inimă.

N'avea nici un dram de noroc; nici o ocazie bună nu i se înfățișa. Dupe ce 'și făcu termenul, nu întâlneau pe nimeni pentru a-l scoate din mocirlă, pentru a-i întinde mâna de ajutor.

Muncind pe ici și pe colea, bătuse toate drumurile, vagabond, urmărit de trecutul lui. Când suferea de foame, făcea mici hoții, întindea cele cincî degete ca în Algeria. Mîna aspră a justiției îi căzuse de mai multe ori pe umăr. Unde era el acum doi ani? În închisoare. Dar iarna trecută? Iar în închisoare. Și de trei zile, în această parte de loc pe unde rătăcea, nu găsisese de loc să muncească și tocmai în toiul muncii. Și-și cheltuisese cel din urmă gologan, mîncase cea din urmă coajă de pâine. Ce să facă? Ce să facă?

Mergînd mereu pe drumul mare, ajunse la o respîntie. O cruce se înălța — o cruce pentru călători — cu un Crist de lemn

sculptat grosolan, și a cărei pictură o ștersese ploaia.

El dete din umeri și apucă la stînga.

Două sute de pași mai departe, vîzu o casă frumoasă și albă, despărțită de drum printr'o pajiște îngrădită cu șanț. O femeie tînără în rochie albastră, apărându-se cu o umbrelă, se arată pe peron și chiemă pe un băețăș care se juca cu un câine mare.

— Bébé! bébé!

Copilul alergă către mama lui, și căinele, de o dată furios, veni în trei sărituri pînă la șanț, și lătră lung dupe sînistrul călător.

El arată pumnul acestei case de bogați, unde florile de dimineață păreau că împărsție fericire; și, cuprins de o trebuință feroasă de singurătate, apucă pe o cărare, prin mijlocul câmpiei.

Ast-fel se afla el în mijlocul acestui șes întins, printre spicele înalte, cu picioarele zdrobite de osteneală, cu zgomotul foamei în stomac, singur, pierdut, desnădăjduit.

De o dată, un cocoș făcu să resune falfara lui argintie. În apropiere era o casă. Îi era prea foame. Cu atât mai rău! Va cerși, va fura, va omori, dacă va fi nevoie. Își resuci ghioaga, iuți pasul, și, în capătul cărării, care cotea de o dată, se află în fața unei arendașii mici. Cu îndrăzneală strébătu curtea înspăimântând păsările, se îndreptă spre casă și puse mîna pe clanța ușei cu geamuri, care rezista.

— Hei! strigă dînsul din toată puterea, și la câte-va secunde de interval, repetă de trei ori: hei?

Nici un răspuns. Oamenii casei pleca-seră, fără îndoială la câmp.

Vagabondul își înveli mîna în pălăria lui cea veche și putredă, sparse geamul dintr'o lovitură de pumn, încercă încue-toarea, care se deschise înăuntru și nu era închisă cu cheia, împinse ușa și intră în casă.

Se afla într'o sală joasă, negreșit singura locuită din toată casa. Era acolo un

pat, sobă, un dulăpaș de sofragerie, masa, pe care era o bucată de pâine, un cuțit de bucătărie și un pachet de tutun desfăcut; în sfîrșit, dulapul cel greu de stejar, în care țeranul își ascundea comoara lui, un pumn de napoleonî într'un sac sau într'un ciorap vechiu.

Pentru întâia oară în viața lui, comitea o asemenea faptă și risca să meargă la muncă silnică. Ei bine! trebuia să meargă pînă în capăt.

Luă cuțitul dupe masă și se apropiă de dulap ca să'l spargă. Dar, aproape de această mobilă, pe perete, o hîrtie, într'un cadru de lemn negru, îi atrase băgarea de seamă. Mașinalicește, își aruncă ochii pe hîrtie, și ceti mai întâi aceste cuvinte tipărite:

„Al 75 lea regiment de infanterie“.

Se opri în loc.

Era un certificat de liberare dat lui Dubois (Jules-Matheiu), caporal-trîmbițaș, în compania a 2-a din batalionul al treilea. Așa dar el era să fure de la un soldat din regimentul lui cel vechiu. Nu era de pe vremea lui, ce'i drept. Data hîrtiei era proaspătă. Dar ori cum!

Și iată că, cu inima mișcată, el stă la îndoială acum să mai spargă dulapul.

— Ce prost sunt! zise el cu jumătate glas.

De o dată privirea lui se îndreaptă spre masă, unde e pâinea și tutunul, și hotărîrea lui e luată foarte curînd. Taie pâinea în două, scoate pipa din buzunar și o umple bine cu tutun: — poți împrumuta de la un camarad atîta lucru, nu'i așa? — apoi, eșind repede din casă, reia, mîncându-și pâinea, cărarea printre grâu, și iese în drumul mare; și, când trece din nou, cu pipa aprinsă, prin fața Cristului de la respîntie, îi zice, fără să'l salute, cu o strîmbătură veselă la colțul buzei, remășiță a glumei soldatului de Africa:

— Tu, fătul meu, păcat că n'ai făcut slujbă în al 75-lea regiment... Căci altfel, m'ai face să găsească de lucru de seară, or unde-oii înopta.

D. Manolescu-Sideri.

PE DEAL

(PASTEL)

Spre culmea dealului, abia zărită,
o fată de două-zeci de ani, — țărancă
tînă și frumoasă, -- suie.

Cu fluerul la brîu, un flăcău co-
boară în vale.

La o răspântie de drumuri ajung
unul în fața celui-l'alt...

Flăcăul se dă în lături: fata trece...

S'aŭ privit, din grabă, pe furiș...

Și nu știi cum: fata par'că ar vrea
să coboare, iar flăcăul să sue din nou...

Traian Demetrescu.

CORPUL OFICERILOR DE ADMINISTRATIE

Corpul oficerilor de administrație este creat pentru a îndeplini în armată anume funcțiuni prevăzute de legea creării acestui corp. Recrutarea se făcea, mai înainte, direct din sub-oficerii de prin corpori, în urma unui examen ce depunea, și, dacă îndeplineau și cele-lalte condițiuni cerute de regulamentele în vigoare; dar acum, de vr'o 3—4 ani, acest corp se alimentează cu oficerii ieșiți din școala sub-oficerilor de la Bistrița, sau din acei sub-oficerii din armată cari vor proba, înaintea unei comisiuni, că posedă aceleași cunoștințe ca și sub-oficerii ieșiți din școala sub-oficerilor. Funcțiunile ce sunt chemați a îndeplini acești oficerii sînt: sub șefi de depozite comptabili la spitale, șefi de birouri prin intendențe, iar pe la corpori, a ocupa funcțiuni de casier, și oficerii cu îmbrăcăminte.

Înaintarea lor se face, după cum se știe, întocmai ca și la oficerii din cele-lalte arme; ea însă nu va fi nici-odată lesnicioasă, căci multe din funcțiunile, care, prin regulamente, sunt menite a fi ocupate de oficerii speciali de administrație, astăzi se ocupă și de oficerii de front.

Sunt multe regimente și mai cu seamă din cele de cavalerie, care au oficerii combatanți însărcinați a îndeplini funcțiuni de casieri și oficerii cu îmbrăcăminte. Această măsură, sau mai bine acest us, se aplică cam de mult,

de și credem, nu pe drept, căci din cauza aceasta, nu se pot face înaintări mai nalte în corpul de administrație, pentru cuvîntul că nu sunt vacanțe. Neapărat că vacanțe nu sunt: locurile de căpitan și locotenenți de administrație, care ar trebui ocupate, o repetăm, numai de acești oficerii, special înființați pentru asemenea funcțiuni, sunt astăzi, multe din ele, cuprinse de către oficerii din alte arme. Nu numai că nu pare a fi vre-un motiv care să sprijine eceste înlocuiri de oficerii, dar, cu drept, s'ar crede că oficerii de front ar aduce mai multe servicii armei lor, dacă ar fi întrebuințați numai în acea armă.

Se va zice că, pentru casuri de nevoie, se cuvine să se inițieze din timp, pentru funcțiuni de comptabili, și un număr de oficerii de front; obiecțiunea ar fi dreaptă atunci când corpul oficerilor de administrație ar fi prea mic, și nu îndestulător pentru a complectă locurile pe la corpori, dar nu astfel se întâmplă: avem un corp de oficerii de administrație, care cu prisos, satisface trebuințele armatei.

Să se înapoieze, deci, armei din care fac parte, toți oficerii de front ce'i avem în funcțiuni de acelea, care sunt, de drept, a se ocupa numai de oficerii de administrație.

Și cu acest prilej, avem de făcut o observațiune privitoare la trecerea dintr'o armă oare-care, în corpul de administrație, trecere pe care regulamentul o admite, în urma unui examen; dar tot regulamentul oprește pe oficerii de administrație de a trece într'un corp de trupă ca combatant. De ce această escludere? De ce să nu fie o măsură de oportivă, și să nu fie învoit și celor de al doilea, cea ce se permite celor d'întăiu, bineînțeles în urma unui examen? Precum ne place să credem că mulți d'între oficerii de front sunt în stare a depune examen asupra reglementelor de administrație, spre a trece în acest corp, tot așa ar trebui să admitem că și parte din oficerii de administrație, ar putea să depună examen asupra reglementelor de front, cerute pentru arma care voesc a intra, și, mai cu osebite, acei ieșiți din școala sub-oficerilor, în care, celor de infanterie, ca și celor de cavalerie, ca și celor de administrație, li se predă întocmai aceleași cursuri. Dacă se menține ca oficerii de administrație să nu poată trece în rândurile

combatanților, pentru motivul că dânsii sunt recrutați înadins pentru acest serviciu, ar trebui ca și reciproca să fie adevărată, și corpul de administrație să nu se alimenteze cu oficerii de front, ci să se recruteze din scoala sub-oficerilor, d'între acele elemente se s'ar aplica mai mult la acel serviciu, sau prin examen direct din sub-oficerii de corpuri.

Asupra acestor chestiuni, credem că ar fi bine să se dispună ca : 1) Toate funcțiunile de comptabil pe la regimente sau pe la alte servicii, să nu se dea de cât oficerilor de administrație ; singurii creați pentru acest scop ; și 2) Corpul oficerilor de administrație să nu mai alimenteze cu oficerii de la front, de oare-ce acel corp este indestul de mare pentru a satisface trebuințele armatei ; sau în cazul când s'ar permite celor de front a trece în administrație, să se permită și celor de administrație a trece la front, bine-înțeles obligând, pe unii, ca și pe alții, să depună examen asupra regulamentelor armei în care voesc a trece.

Am avea o obiecțiune de făcut și în privința uniformei oficerilor de administrație. De și este cea mai puțin costisitoare, —avanțiagiū neapărat mare, —dar tot de-o dată este și aceia care să depărtează mai mult de uniforma oficerilor din toate cele-l-alte corpuri.

Faptul că treslele sunt albe, că lipsesc șarfa și epoletele, face ca uniforma oficerilor de administrație să semene cu cea a unor impiegați civili, de poliție, și se întâmplă ca acești din urmă să fie luați de gradele inferioare drept cei d'ântei. În contra lipsei însemnelor arătate, și a treselor albe se poate produce o relațiune.

În privința culoarei treselor nu se poate opune, nici chestiunea de asimilare, nici cea de economie, căci, pe de o parte, și medicii sunt asimilați, și au tresle galbene, iar pe de alta, cele albe se degradă mai repede. S'ar putea, credem, susține cu drept cuvânt, că ar fi nimerit să se introducă, în uniforma oficerilor de administrație, modificări și împliniri, care să'i asemene mai mult cu camaraziū din cele-l-alte arme ; un însemn particular ar putea să'i distingă.

Sub-loc. *Constantin P. Samurianu.*

SUPRIMAREA ARTICOLULUI

CA PARTE DE CUVINT

și a lui *U mut*

Această scriere, tinzând a aduce un sfârșit discuțiunilor asupra întrebunțării lui *u mut*, am trimis'o încă din iarna anului 1887, Academiei Române și ministerului instrucțiunei publice.

Ideia este următoarea :

În limba română nu avem un articol, în sensul gramaticelor neo-latine și neo-germane, ci avem o simplă terminație de declinare, cum aveaū și latiniū, și este cu totul greșită ideia acelora ce admit articolul în limba noastră, ca fiind o parte de cuvânt. Această idee luată drept bază, voiū cerca a o discuta.

Întrebunțarea terminațiilor de declinare a dat naștere, prin o cercetare neconștiincioasă din partea gramaticilor, lui *u mut*, din cauza aparițiunei sale între rădăcină și pretinsul articol, la masculinul și eterogenul singular, ale cuvintelor terminate prin o consonantă.

Motivul întrebunțării sale de pînă acuma, însă numai dupe cuvintele arătate, s'ar fi putut justifica, căci : „Orî de câte orî se pune articolul la cuvintele ce am zis, apare un *u* între rădăcină și articolul admis de gramaticî, de pildă : domn-u-l, scaun-u-l, domn-u-luî, scaun-u-luî, ș. a. Eufonic sau originar¹⁾, nimeni nu s'a preocupat a ști de ce provenință este ; și în loc de a'l adopta provizoriū ca eufonic, pînă ce poate s'ar fi ajuns a se afla cauza aparițiunei sale, s'a generalizat în regulă ființa sa, și cum el nu se aude la finele rădăciniei, i se dete uriciosul nume de *mut*, cu îndatorirea de a se dezmuți, orî de câte orî se pune articolul.

¹⁾ Originalitatea sa reese din chiar aparițiunea sa odată cu alipirea articolului, la toate cazurile : Domn-u-l, Domn-u-luî, Domn-u-luî, Domn-u-l ; era destul a se observa aceasta, pentru a se vedea că *u* este una cu articolul.

Aceasta arată deja greșita idee ce a condus pe mai toți la întrebunțarea sa după toate cuvintele terminate prin o consonantă, variabile ori chiar nevariabile.

Articolul nostru, după gramaticii, pentru masculinul și eterogenul singular, ale cuvintelor terminate prin o consonantă, este *l*, sau cum îi mai zic ei *lă*, cu un *u* mut.—Fără a voi a se gândi mai departe copiatorii noștri din franceza, moda așa fiind, găsim că toate articolele franceze încep cu un *l*, nu aș mai voit a se mai preocupa și de alte limbi, ori a cerceta dacă această regulă este aplicabilă limbei noastre; și neglijind cu desăvârșire pe acel *u*, ce apare ca un meteor, ori de câte-ori cuvintele zise se articulează și dispăreau ca și dânsul, amuțind, când ele pierd articolul, aș găsit rațional că și articolul nostru să nu înceapă de cât cu *l*, ori unde se poate. Dacă acești copiatori, și mai ales vechii căutători la origina latină, ar fi căutat în limba mamă, nu pocirea cuvintelor, ci origina articolului, ar fi găsit și boala de care suferă toți *u* mutiștii.

Să vedem acum ce este articolul, și cum se întrebunțează.

În toate limbele neo-latine și neo-germane, articolul este o parte de cuvânt ce se pune înaintea substantivului, pentru a-l determina ș. a. În limba latină, care este muma limbei noastre, nu este articol: sunt însă pentru declinare, niște terminațiuni, variind după gen, număr și caz.

Să vedem acum în limba noastră: gramaticii admit articolul; definiția sa este aceeași ca și a gramaticelor neo-latine și neo-germane, adică **o parte de cuvânt**¹⁾, servind a determina pe substantiv, și variind în gen, număr și caz, cu singura deosebire de locul unde se pune, căci la noi, ca și terminațiile de declinare latine, articolul se pune la finele cuvântului, intrupându-se cu el, și formând terminația sa variabilă.

Forma sa, la masculinul și eterogenul singular,—cari sunt singurile ce ne preocupă, și din cari numai, putem trage conclu-

ziunile noastre, de oare-ce tot ele aș adus vrajba între scriitorii,—pentru cuvintele terminate în o consonantă, este după gramaticii:

N. *l*, sau cum îl mai scriu ei *l*, cu un *u* mut.

G. *lă*

D. *lă*

Ac. *l*, sau cum îl mai scriu ei *lă*, cu un *u* mut.

Și am zis încă, cum că se intrupează cuvintelor, rămânând ca o terminație a lor.

Cum, voiți întreba ieș gramaticii noștri, o silabă sau chiar o literă, și ce e mai mult, o consonantă ce nu poate fi nici chiar pronunțată singură, și căreia spre mai mare deridere,—neștiind ce răspunde, fiind întrebați,—îi aș mai adăugat și un *u* mut, pretinzând că ast-fel s'ar putea citi, și care încă, se intrupează la finele rădăcinei, formând ceia-ce ori-ce om cu puțin bun simț, numește terminație; parte fi aceasta o parte de cuvânt?

De vor susține încă aceasta, atunci se mi se permită a le spune că după D-lor, limba română trebuie a fi cea mai bogată din lume, de oare-ce în ea, toate silabele terminatoare, până chiar și o consonantă poate fi o parte de cuvânt. De ce nu vor fi formând atunci și alte părți de cuvinte din terminațiile variate ale verbului?! Incurcătura în care aș intrat gramaticii noștri, vine de acolo că în limba latină cuvintele poartă tot-d'auna cu ele terminațiile de declinare; pe când la noi, cari prin puterea împrejurărilor am trebuit să adoptăm ceva și de la Daci, adică de la Germani, am adoptat între altele și întrebunțarea cuvintelor nearticulate, după cum le numesc gramaticii noștri, afară de cele articulate, ce aveam de la latină.

Din toate limbele neo-latine, numai limba noastră a mai păstrat forma de declinare a limbei mame; toate cele-l'alte, aș trecut terminația înaintea substantivului, formând un cuvânt aparte, după forma germană.

Pentru a întări cele zise, voi compara terminațiile de declinare latine, cu termi-

¹⁾ Incă și parte de cuvânt.

națiile articuloare din limba noastră; și, cum pe noi nu ne interesează aci de cât numai acele terminații ce au putut da naștere lui *u mut*, prin alipirea lor la cuvintele ce determină, voi lua declinarea 4-a latină și o voi compara cu declinarea acelorăși cuvinte în limba română:

N	fruct-us = fruct-ul,	corn-u = corn-ul
G	fruct-us = fruct-ului,	corn-u (us) = corn-ului
D	fruct-ui = fruct-ului,	corn-u = corn-ului
Ac	fruct-um = fruct-ul,	corn-u = corn-ul

Asemenea, voi compăra și terminațiile adiectivelor cu trei finale, la cari găsim la masculin și neutru, singular, pe *v*, avem.

Latina	us	a	um
Româna	ul	a	ul

Găsește oare cine-va că poate fi vre-o deosebire între aceste terminații, în ceia-ee privește pe *u*, ce apare între rădăcină și articol? Cum latinului nu'i-a trecut prin cap să scrie.

Dominu-s, său Dominu-s, precum o vor gramaticii noștri? Cauza e tocmai pentru că noi am adoptat și cuvintele fără terminații, și cari au produs încurcătura.

Oare Domin-us și Domin-a, nu sunt tocmai

Domn-ul și Doamn-a, din limba noastră?

În resumat, nefiind nici-o deosebire în forme, nu poate fi nici în regule, și ca atare: „Articolul va trebui să se suprimă din gramatică, iară terminațiile de declinare vor fi:

N	ul
G	ului
D	ului
Ac	ul

Și ast-fel, *u mut* numai are ce căuta, nici dupe rădăcină, nici după articol; iar rădăcina rămâne curată, fără adăogire de litere ce nu se citesc.

Cu privire la declinare, substantivele se vor împărți în două, cu terminații său determinate, și fără terminații său nedeterminate, și că numai cele determinate se vor declina.

A nu se confunda însă, în toate cele ce am zis despre pretinsul *u mut* cu *u lung* $\frac{1}{2}$ *u* (*u scurt*), cari ca și $\frac{1}{2}$ *i* (*i scurt*), se aude

lămurit: ou, boă, leă, zmeă, lucru, soeru, codru și cari leapădă pe *u* când primesc articolul, întocmai ca și substantivele feminine.

Locotenent A. G. Orleanu.

UNA-ALTA

Un candidat de deputăție se presintă, în ajunul alegerilor la prefectul județului, unde 'și pusese candidatura, și-i zise:

— Am venit să'mă iaă «adio», fiind că de seară plec la țară...

— Cum? Întrebă prefectul, — tocmai în preziua alegerilor, când mâine trebuie să stai aci să 'ți susții candidatura.

— Ce vrei să fac! Sunt sigur că n'am să izbutesc.

— Eă cred din potrivă; — urmă prefectul.

— Uite, — mă prind pe 5000 de lei că n'o să fiă ales. Iată-i! Ți-i număr și 'nainte, — așa sunt de sigur că voiă perde prinsoarea.

Prefectul luă bani, și zise surizând:

— Și eă mă prind, că vei fi ales!

A doua zi *candidatul* nostru obținu majoritatea voturilor.

* * *

Un proprietar de case, se duse într'o zi la unul din chiriași săi, care-i rămăsese dator pe un an în urmă.

— Am venit, d-le, să 'mă dai chiria! Vine alt semestru și d-ta ești dator încă pe trecut.

— Nu mă înlesnesc acum; dar, n'avea grijă: chiria d-tale merge înainte.

— Da, da! răspuse proprietarul, chiria merge așa de 'nainte, că 'mă-e teamă să n'o ajung nici odată.

* * *

Cine-va întrebând pe Diogene la ce eeaș e mai bine să se prânzească, acesta răspuse:

— Dacă ești bogat, prânzește când vrei; dacă ești sărac, prânzește când poți.

* * *

Un deputat, discreditat în fața tuturilor grupurilor politice, prin faptul că 'și schimba principiile dupe ocaziune, — fu întreat de o doamnă pentru ce nu are în politică un caracter statornic.

— Ce vrei! răspuse deputatul; am fost tot d'auna între ciocan și nicovală!

— Vezi d-ta!... îi zise doamna; de-aia ești așa de turtit în politica d-tale!...

CIOCOII VECHI SI NUOI

S A Ū

CE NAȘTE DIN PISICĂ ȘOARECI MĂNÂNCĂ

ROMANȚ ORIGINAL

de

Nicolae M. Philimon

(Urmare).

CAPITOLUL XVII

Musica și chorografia în timpul lui Caragea.

Pe când Păturică se ocupa cu predarea acestei lecții de comunism practic, de o dată se auzi resonând în spațioasa anticameră, amestecul unor sunete ascuțite și îngânate; o pereche de lăutari începuse a cânta din gură și din vioară, melodia adaptată pe versurile următoare:

„Cine la amor nu crede
„N'ar mai călca carba verde;
„Să calce tot fin uscat,
.....

și pe la timp se auzia câte un oftat.

— „Puii prinsoare că este diavolul de Neculăiță“ — ziseră unii din oaspeții.

— „El trebuie să fie!“ — și ciocoi alergară către ușă ca să priimească pe confratele lor.

Ei nu se înșelau, căci abia ce deschiseră ușa, ei văzură pe Neculăiță vâtaful de la Armașul M.... sosind vesel în fruntea lăutarilor.

— „Nenea Neculăiță!“ — exclamară toți.

— „Ei, bre! și cu mine! ce gândeai voi c'o să scăpați de mine? Unde e pro-copsitul de Dinul să-i mulțumesc de cinste“.

— „Iți cer de o mie de ori iertăciune că nu te-am *proscălisit* la masă; sunt vinovat, ce e dreptul; dar m'am gândit că aveți *ziafet* pentru coconul Andrei de la domnia-voastră și credeam că n'o să poți veni“.

— „Nu este nimic. Poruncește tu numai să-mi aducă și mie de mâncat și de băut“.

La un semnal al lui Păturică, masa se

umplu din nou de bucate și de vinuri proaspete.

Vâtaful Armașului începu să bea și să mănânce cu o mare poftă, iar dupe ce se cam ameți și dînsul, începu să vorbească și verzi și uscate.

— „Șciți voi una, bre? zise el. — A dat norocul peste mine. Boierul a hotărît să-și facă case noi, și m'a însărcinat pe mine cu stringerea celor trebuincioase pentru zidire“.

— „Ei! și ce ese de acolo?“ — zise Păturică cu un aer de invidie.

— „He, he! unul e Neculăiță; nu sunt două. O să-mi fac o pereche de case să le întrecă pe ale Armașului; saraiuri bre! nu glumă“.

— „Să-ți ajute Dumnezeu!“ — ziseră ciocoi.

— „Așa să fie! D'aceia am și gust de de veselie. Am venit ca să petrecem; ai-deți dar să tragem un danț d'ale tătarești.“ — adăogă Neculăiță sugând un pahar cu vin.

— „La horă!“ — repetă cu sgomot adunarea întreagă.

Păturică chiemă pe un țigan, și după ce îi șopti câte-va cuvinte la ureche, intră și el în hora ce se și începuse.

Era foarte curios lucru a vedea pe ciocoi noștri cu pulpanele antereilor rădicate în brîu, ca să lase picioarelor libertatea de a lucra după cîrîțele jocului; cu ceakșiri roșii, cu meși și papuci galbeni; încinși cu taclite așezate ast-fel în cât le acoperea pîntecele și o parte din pept, cu fermenle de postav de diferite fețe, lăsate pe spate; rași la cap și cu fesurile puse cam pe cîafă; era curios lucru, zicem, a privi efectul grotesc al acestor costume disgrațioase, mai ales că poza jucătorilor, plecați cam pe spat, și aerul lor de gravitate în danț, îi făceau cu mult mai ridicoli de cea ce erau în realitate.

Vinul, vorba și în cele din urmă, sunele lăutarilor, deșteptase în oaspeții lui Păturică un gust de petreceri care nu poate fi nici dată complet, când în mij

locul bărbaților, lipsește femea, cea mai plăcută desmierdare în asemenea cazuri.

— „Petrecerea fără femei, este ca nunta fără lăutari!“—zise Chioftea, cu o aprindere ce se vedea respândită în trăsurile feței sale.

— „Da! da! ne trebuie papuci roșii!“ adaosera cei-l'alți.

— „Lasă, c'am luat eu măsură și pentru aceasta.“—respunse Păturică.

— „Așa este; dar noi vrem lucru bun, iar nu *tălanite* din Scaune¹⁾.“

Tăceți c'au să ne vie tot pușorii aleși: Arghira, Rozolina, Kalmuka, . . .²⁾.“

— „Bravo, nene Păturică! Să trăști cât turnul Colții!“

Nu trecu mult și se auzi un sgomot de trăsura în curte. Păturică ascultă cu atențiune și încredințându-se bine, zise cu enfas, ciocoilor:

— „Iată, boieră domnia-voastră, vin și *kiramele*³⁾, și ca să nu rămâi mai pe jos de cât nenea Neculăiță, v'am adus și mu zica nemțească.“

— „Aferim, nene Păturică! tu nu faci lucrurile pe jumătate.“

Ușa camerei se deschise și intrară mai întâiu trei femei îmbrăbodite la cap cu tulpanuri albe și înfășurate cu niște scutice căptușite cu blană, ca să poată învinge asprimea gerului. Aceste femei, după ce salutară pe ciocoi și schimbă cu dânsii câte-va glume, își scoaseră blănille și își descoperiră capetele. Scoțând acele îmbrăbodeli ce le dau înfățișarea unor femei eșite din haremurile turcești, ele remaseră cu fețele ast-fel precum le făcuse Dumne-

zeu, adecă tinere și plăcute ca ale unor zâne.

Arghira, cea mai frumoasă din toate purta o rochiă de mătăsărie ca *arderea Moskii* cu trei rânduri de mangeturi pe poale, cu mânicile stricte și cu peptul închis. Era închisă cu un colan¹⁾ de canavăț roșu, cu pafale mici de aur; la gât avea un șimizet cusut la aur; capul îl avea acoperit cu un fes alb cu fundă de mătase neagră, și legat cu o panglică albă cusută în fir, ale cărei căpătâie, în-nodate la partea dreaptă a capului, forma o floare de o formă originală; picioarele îi erau încălțate cu ciorapi de Lipsca foarte albi și pantofi de saftian negru cu funde roșii de mătase; la gât avea și trei șiruri de mărgan ales, iar la urechi, atârna o pereche de cercei lucrați în aur și diamante; pe de asupra tutulor vestimintelor, purta o fermea de catifea neagră, scurtă pînă la taliă și cusută cu fir în mângă.

Kalmuka era îmbrăcată mai tot asemenea, cu deosebire numai că avea capul gol și două coade pe spate, ca fetele mari; iar Rozolina, credincioasă tradițiunilor patriei sale, purta costumul german al epocii aceia.

Indată după dînsele, intrară și cei opt-spre-zece țigani ce formau muzica nemțească a Niculescului²⁾. cari, după ce se

¹⁾ Colan se numește încingătoare.

²⁾ După informările ce am, în timpul lui Caragea existau două muzici europene în țară: una a lui Nicolescu în București, și alta a lui Chirioscoleu la Buzău. Fie-care din membrii ce alcătuiau aceste corpuri armonice aveau câte un naiu (fistula Panis) așezat dinaintea buzelor, cu care executa melodia sa terțiele și scetele armonice ale piesei puse în executare. Osebit de acest instrument accesoriu, fie-care artist în parte era obligat a suna câte un instrument de coardă, adică violină primă, violină secundă viola, violoncel și chiar contrabas, tobe mari și tobe mici; numai maestrul direjtor era apărât de această datoriă; el suna numai violina și indica celorl-alți timpul muzicii și diferitele nuanțe de efect. Sunetul ce producea această adunătură de ins-

¹⁾ Pe timpii aceia și chiar mai în urmă se numeau *tălanite*, femeile cele mai degradate și mai ordinare; mahalaoa Scaunelor era cartierul femeilor de felul acesta.

²⁾ Acestea erau Aspasiile și Ninon de Lenclos din timpii lui Caragea; mai cu seamă Arghira prin rara ei frumusețe devenise un ac magnetic, care trăgea la sine pe toți junii; unii susțin că chiar Domnitorul Caragea îi da visite secrete.

³⁾ Kiramo pe românește însemnează Doamna mea, cucoana mea la înmulțit *kiramele*, adecă cucoanele sau Doamnele.

puseră în regulă, începură a suna mai înteu marșul zis al lui Napoleon și alte piese musicale de recreațiune foarte la modă pe atunci; apoi începură a cânta *menuctul*¹⁾.

Ciocoi, luând pe rând damele la joc, se deteră cu furiă la toate exercițiile coreografice obicinuite în timpii aceia. — Monotonul *menuet*, danțul clasic al saloanelor europene, săltătoarea *cracoviană* a Leșilor, *cotillionul* franțuzesc, *waltul* Nemților și *ecossesul*, adus din fundul Britaniei; toate aceste danțuri etnografice deteră prilej pe rând, oaspeților noștrii, de a'și arăta măestria; dar să vede că aceste inovații străine nu erau încă destul de popularizate în țară la noi, sau că ciocoi noștri nu le prea știu juca bine, căci ei se obosiră numai de cât, și ca să facă diversie, ziseră lăutarilor să cânte *pristoleanca*, *chindia* și jocul numit: *ca la ușa cortului* sau *zoralia*. Atunci să fi văzut zel și înfocare! Casele Postelnicului resună sub papucii invitațiilor vătafului său. Rîsetele femeilor, chioțele de veselie, vorba sgomotoasă a bărbaților, sunetele ascuțite ale muzicii isbirile cadențate din picioare ale dăntuito-rilor; toate acestea forma un sabat infernal al cărui echo se perdea în apartamentele pustii ale Postelnicului Andronake, ca un vuet cobitor pentru stăpânul absent. Ahea aproape de ziuă se sparse petrecerea de la Dinu Păturică, și invitații lui se duseră pe la casele lor.

CAPITOLUL XVIII.

Ce n'aduce anul, aduce ceasul.

Știm cât de rău fu răsplătit Gheorghe vătaful de curte al lui Andronake Tuztluc, pentru că se rădicase cu devotamentul pă-

trumente nu corespundea în mare parte la tot ce se cere de la o bună orchestră din zilele noastre; cu toate acestea, servia de minune pentru muzica de danț.

¹⁾ Pe timpul lui Caragea erau la modă multe danțuri străine; balurile ce se dedeau prin casele boierilor celor mari, începeau prin poloneză, după care veneau: *tampeta*, *matranu*, *manimasca*, *walt*, *mazurca*, *englezul*, *cracoviana* etc.

nă a'și compromite pozițiunea, spre a scăpa pe stăpânul său de prăpastia în care l'țira Dinu Păturică și Kera Ducea. În urma gonirei sale, sta nenorocitul june și se gândea prin ce mijloace să'și dobândească hrana sa și p'a bêtrenei sale mume.

A mai intra vătaf la vre o casă mare, îi era cu neputință, căci firea l' făcuse onest și nu putea să sufere tâlhăriile slugilor. O singură speranță îi mai rămăsese. El cunoștea bine limba ilenească, seria foarte frumos românește, mai știa și ceva din legile și datinele țerei; hotărî dar a se da la brasla condeului, și fiind că nu cunoștea pe nimeni, se făcu *jâlbar*.

Această carieră, de și nu i aducea un venit cu care să'și întîmpine toate necesitățile vieții, el însă era mulțumit de dînsa, căci îl scutea de umilire și îl făcea stăpân pe voința sa.

Intr'o zi, pe când se afla șezînd pe scaun la ușa Visteriei, așteptînd să i vie ceva de lucru, de odată se apropiă de dînsul un boer bêtân și cu fața foarte dulce, care-l, privind cu o bunătate ce era un dar firesc al interlocutorului său, îl întrebă cu un interes învederat:

— „Tinere Logofetel, ia spune-mi, cum îți merg trebșoarele?“

— „Nici bine, nici rău, boerule“ — răspunse junele, sculându-se cu grabă și dînd scaunul bêtânului.

— „Va să zică pânea de toate zilele, și nimic mai mult.“

— „Cam așa, boerule.“

— „Dar bine, cum de nu te-ai alăturat pe lângă vre-o casă boerească, ca se te procopsești?“

La aceste vorbe, junele lăsă să iasă din peptul său un suspin, care făcu multă întipărire boerului.

— „Oftezi, fêtu meu; spune-mi ce ai?“

Gheorghe ridică ochii în sus și întîlnind pe ai bêtrenului plini de blîndețe, luă coragi și zise:

— „Mi-ai zis, milostive boerule, că de ce nu intru în vre-o curte de boer ca să mă procopsească; dar mai de-ună-zî am eșit dintr'o curte boerească în care am slujit

cinci ani de zile, și în loc de pricopseală, m'a dat pe poartă afară cu urgiă ?“

— „Și cine este acel nemilostiv și fără omeniă boer ?“

— „Este Postelnicul Andronake Tuzluc, cel mai de aproape al lui Vodă Caragea.“

La numele acesta, fruntea bătrânului boer luă o expresiune de nemulțumire; dar cu toate acestea el mai în urmă adăogă:

— „Se vede că nu-l ascultați, că de ! voi tinerii, sunteți cu mințile cam sburătoare.“

— „L'am iubit, boerule, ca pe un părinte, și m'am supus lui ca lui Dumnez-ului!“

— „Ei bine; pentru ce dar te-a gonit cu atâta asprime ?“

— „Pentru că am voit să-l scap de la perdere.“

— „Și d'n ce primejdiă voia să-l scapi ?“

— „Voiam să-i scap averea din ghiarele unor tâlhari cari îl înșală îl sărăcesc și îl necinstesc.“

— „Ia spune-mi cum te chiami ?“

— „Mă numesc Gheorghe, boerule.“

— „Ascultă-mă, Gheorghită, — zise boerul, privindu-l tot cu mai mult interes, voești să intri în slujba mea ?“

— „Mai întâiu să bine-voiți a-mi spune cine sunteți și voi vedea.“

— „Ei, fătul meu sunt banul C***, și fi pe pace că nu te voi răsplăti ca Postelnicul.“

— „Primesc cu toată inima, milostivul meu stăpân.“

— „Ei nu te voi întrebuința în slujba de vătaf, ci te voi numi gramătic al meu, căci îmi trebuia un asemenea slujbaş, și nu știu de ce mi s'a părut mie că vei fi bun și vrednic.“

— „Bunătatea ce arăți către mine, mă face să-mi perz mințile. Pronia cerească v'a înpins să-mi tindeți mână de ajutor“ — răspunse tânăra cu ochii plini de lacrimi de recunoștință și luând cu înfocare și respect mâna bătrânului boer spre a o săruta.

— „Să lăsăm acestea la o parte; ia arată-mi se îți vază condeiu !“

1) „Arată-mi cum scrii ?“

Gheorghe luă o coală de hârtie și se puse a scrie acea scrisoare complicată care prin trăsuri fine și rotunjite, superpunea în două trei caturi diferitele litere ale unui cuvânt, în cât ochiul trebuie să fie deprins spre a descifra acel tainic și maestrit dedal.

— „Foarte bine, aferim ! Acum puneți călimările la brâu și vino după mine.“

Ei eșiră împreună din palatul Visteriei și se duseră la casa Banului. Nu era aceasta întâia dată, când bunul boer și mai toți boeri români lua în curțile lor tineri fără protecție și le înlesneau mijloacele de a-și face, prin munca și meritele lor o carieră în lumea aceia, unde favoarea și banii făceau totul.

Doi luni fură de ajuns lui Gheorghe, ca să-și arate capacitatea și onestitatea sa, iar Banului ca să prețuiască aceste rare și nestimate calități.

Aceasta se dovedi mai ales într-o zi când Banul chiamă pe Gheorghe și îi zise:

— „Archon gramătic; ea acest pitac dsmnesc și te du de ! dă în mâna lui Vel-Vistier.“

Gheorghe se duse la Visteria și dete pitacul în mâna Vistierului, dar cât de mare fu mirarea lui când auzi pe Vistierul zicându-i, că este orânduit sameș la casa lefilor, și recomandându-l amployaților de față cu cele mai laudăroase cuvinte.

El făcu metanie până la pământ și sărută mâna Vistierului; apoi întorcându-se la Banul, îi făcu și lui convenitele mulțumiri, și se așeză în slujbă.

Ocupațiunea lui cea mai mare era de a îngriji ca serviciul ce i se încredințase să-l îndeplinească cu conștiință și să-l îmbunătățească pe cât erta legile de pe atunci; dar această ocupațiune nu-l împedica de a-și împlini cu exactitate datorile de serviciu și de recunoștință către Banul C***, protectorul său.

Osebit de aceste calități, el era respectos către cei mai mari de cât dânsul, fără a-i linguși; iar către cei mai mici, bun și amabil, fără a întrebuința cea popularitate trivială care în zilele noastre,

deprinde pe atâți oameni slabi de minte a fi impertinenți, sub cuvânt că sunt independenți.

Nu trecu mult și aceste daruri firești, acest zel la serviciu al ténérului sameș ajunseră până la auzul Domnitorului carele voinde a se arăta că protejeze meritul și virtutea, — Domnitori, ați câte odată asemenea slăbiciuni! — onoră pe Gheorghe cu rangul de Medelnicer, pe care mai în urmă îl schimbă treptat până la cel de Serdar; ast-fel dar junele funcționar realisă în scurt timp o avere pe care o invidiaș chiar feciorii de boeri.

Toți amicii binelui se bucurau de progresele ce el făcea; Banul C***, însă împingea bucuria până la un fel de pasiune. Conversațiile ce ținea cu prietenii săi, mai tot d'auna aveau de subiect meritele ce din zi în zi dobândia Gheorghe prin activitatea cu care își servea țara sa. Casa și masa Banului erau puse la dispozițiunea protegiatului său, carele, spre a-și arăta marea sa recunoștință către bătrânul boer, îl iubia și se supunea lui până la sacrificiu.

Aceste onori ce pe toată zioa se repe-tau în casa Banului, nu rămăseseră neobservate de juna Maria. Ea începu să se ocupe cu nevinovăție de omul acela despre care se zicea atâtea lucruri bune și frumoase; și atențiunea ce dete favoritului tătână-său, o făcu curând să descopere într'însul tot ce poate să însufle simțiri dulci și atrăgătoare. Bunătatea inimii sale se vedea scrisă pe figura-i francă și plăcută; blândețea ochilor săi făcure a-desea ori pe juna fecioară să se turbure, iar junele nu putu rămânea nesimțitor la aceste semne a le unui amor născând.

Dar atunci pacăa își luă sborul din inima Mariei și din a lui Gheorghe; mica familiaritate ce se formase între dênșii din relațiunile lor, începu să dispară; ei evitaș întâlnirile; dar când întâmplarea îi punea pe unul în fața celui-l-alt, o confusiune neînțeleasă îi domina pe amândoi, în cât nu știaș se să facă și cum să iasă din acea situațiune nedomerită. Mul-

te nopți trecure fără ca somnul să poată încheide ochii junei copile; cât despre Gheorghe, lucrul mergea mai bine, căci el, de și o iubia, cu focul primului amor, dar ocupațiile lui cele multe și variate, îl făcea să uite câte-va ore din zi, suferințele pasiunii sale celei fără speranță; pe dată însă ce se apropia de locuința Banului, inima lui începea să simță chinurile arzătoare ale unui amor, care devenea cu atât mai puternic, cu cât el prezinta mai puține probabilități de un rezultat fericit.

Locul de predilecțiune al lui Gheorghe era kioscul din grădină; într'însul își ținea el cărțile de citit și hârțile sale. Pe dată ce se scula de la masă și își termina datoriile sale către Banul, se suia în kiosk și rămânea acolo meditând asupra tristeii sale pozițiuni. De multe ori focul amorului îl aducea până la nesocotitul proiect de a fura pe juna Maria, și a se ascunde cu dînsa în vre-o parte mai puțin cunoscută a țării. Dar aceste rătăcirii copilărești dispăreau înaintea simțului de onoare și datorită. „Ei bine? — zicea el, — să fac această faptă osândită de bu-nele obiceiuri; dar ce va zice lumea când va afla că un om gonit de nenorocire, a fost ajutat și căpătuit de un boier cu inimă milostivă; iar el, drept mulțumire i a pătat perii cei albi și l'a omorît fără vreme? Nu! nu voi săvârși această nelegiuire? Voi fugi cât se va putea mai mult de întâlnirile mele cu Maria, și dacă nu voi putea să sugrum în mine această patimă, voi părăsi casa făcătorului meu de bine și mă voi duce unde mă va îndemna Dumnezeu...”

Maria, pătrunsă de nevinovata sa iubire, simțea o mare plăcere a urmări pe Gheorghe cu ochii și cu imaginația ei; după ce el pleca la Visterie, ea se suia în kiosk și privea cu mare interes locul unde ședea el, cărțile pe care citea și în fine ori ce obiect pe care îl atingea el.

Intr'o zi pe când se afla ea în kiosk cu femeile sale, o mică suflare de vânt risipi vre-o câte-va hârți de ale lui Gheorghe, Maria se repezi să le adune, dar mâna

ei se opri fără voce pe o hârtie de Venetia cu mărginile poleite, pe care era scrise versurile acestea :

„Sus pe cer sunt multe stele;
„Câmpu'î plin de floricele;
„Dar nici una dintre ele
„Nu-î ca chipul puicii mele !

Maria citindu-le se simți transportată de bucurie, și strângând hârtia, o băgă în buzunarul *fermenelii*. După câte-va ore, rămânând singură, ea reciti de mai multe ori acele versuri, și își plâzmuî o mulțime de închipuirî frumoase, a căror concludsiune fu convingerea temeinică că versurile erau scrise pentru dânsa și că Gheorghe o iubește. Singura idee ce o turbura era că nu se credea așa de frumoasă precum o descriesese Gheorghe în versurile sale. Modestia ei nu-î permitea să creadă că este mai frumoasă de cât stelele cerului și florile pământului; cu toate acestea amorul propriu și cochetăria, aceste viciuri ce le posedă până la un oare-care grad chiar femeile cele mai oneste, făcu pe noua noastră Ero să-și îndreptese pașii către oglindă unde după ce schimbă de mai multe ori vestmintele și se privi într'ânsa zâmbind și gesticulând, se retrase plină de speranță că poate fi iubită de frumosul ei Leandro.

Banul preocupat de grijele casei și de neputința bătrâneților, rămase mult timp în neștiință despre nașterea și creșterea cea repede a acestui amor. Dar stângăcia înamoraților și mai cu seamă întristarea ce se vedea pe fața Mariei când lipsia Gheorghe de lângă dânsa, deșteptară oare cum bănuelile bătrânului. El însă, ca om înțelept ce era, rămase în oare-care așteptare, până ce timpul și împrejurările îi va dicta măsurile ce urma să ia, și se îngriji numai de a chema pe o femeie bătrână, credincioasă a casei și a-î ordona ca să privigheze pe fată de aproape.

Pe cât timp amorul acestor junî rămase în periodul suspinelor, al privirilor melancolice, al nălucirilor fantastice și al viselor de aur nerealisabile, ei putură să-l ascunză de privirile oamenilor; dar toți știm

că această pasiune este teribilă; este întocmai ca un vulcan, în a căruia inimă geme balaurul de foc și de văpaie, carele se luptă neîncetat cu stâncele ce-l acoperă și care spărgându-le în fine, se revarsă cu flacări și cu unde mistuitoare peste tot ce-l împresoară.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE

ANUARUL BUCUREȘTILOR, de *Carol Göbl*:

Acum câte-va zile, un fost deputat, își sărbătorea ziua nașterii. Pentru seară, pregătea un banchet splendid. În ajun, cumpărase Anuarul lui Göbl, și dupe dânsul făcuse la întâmplare adresele a vr'o 20 de cunoscuți de ai săi cu înalte demnități, cărora le trimise invitațiile pentru banchet.

Pe masă se așezaseră tacămurile convenite; dar din invitați lipsea unul. Se întârziase deja, și amfitrionul nu-și mai poftea mosafirii la masă. Atunci unul din intimi îl întrebă:

— Mai aștepti pe cine va ?

— Da !

Mai trecu ce trecu și prietenul intim îl întrebă din nou.

— Văd că se întârziază de tot... Ia spune-mi, pe cine mai aștepti ?

— Pe colonelul X !.

— Dar bine, X. a murit de acum doi ani !... În 1886. —

— A murit..... Și când te gândești că Anuarul e pe 1889 ! —

**

A APĂRUT :

Muzica Copiilor, carte didactică pentru usul clasei a II și a III primară, de d-nul *George I. Mugur*, profesor la Liceul Sf. Gheorghe și la gimnasiul Lazăr. Această carte e indispensabilă copiilor pentru studiul principiilor muzicale. Se vinde la toate librăriile cu prețul de 75 bani.

Cine primește două numere consecutive din *Revista Literară*, se consideră ca abonată, și prin urmare este rugată a înainta costul abonării la administrațiune.

Persoanele care nu doresc a se abona, sunt rugate a înapoia numerile imediat la primirea lor, căci în cazul contrariu li se va pretinde plata lor.

Administrația.